Ao. 1829. No. 95.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 11 Augustus.

FRANKFORT, den 7den Augustus.

Volgens een handelsberigt uit Konstantinopel, van den 17den Julij, heeft de audientie van den Engelschen gezant, sir *Robert Gordon*, den 13den dier maand met alle staatsie plaats gehad. De gansche bevolking was schier op de been, en te Konstantinopel beschouwt men thans de goede verstandhouding met Engeland als volkomen hersteld en verzekerd. De Porte wil echter, zegt men, van de gemaakte bepalingen omtrent Griekenland niets weten, en schijnt alle voorstellen daaromtrent afgeslagen te hebben. — Een gedeelte der Engelsche schepen, die met de gezanten gekomen zijn, maakt zich gereed om naar de Zwarte Zee uit te loopen. De omstandigheid, dat de Porte dadelijk bereid was, daartoe vergunning te verleenen, heeft veel opzien te Konstantinopel gebaard.

— Berigten uit Napels van den 26sten Julij melden, dat de Pruisische luitenant-generaal van *Muffling* van daar, met twee adjudanten, op een Napolitaansch oorlogschip naar Smirna afgezeild is, om zich, denkt men, vervolgens naar Konstantinopel te begeven.

PETERSBURG, den 29sten Julij.

HH. MM. de Keizer en de Keizerin zijn gisteren binnen deze hoofdstad teruggekeerd.

De tropheen, bestaande uit 94 op den vijand veroverde vaandels, werden gisteren met de gewone plegtigheid door de straten der hoofdstad gedragen. — 's Avonds was de stad algemeen verlicht.

Berigten van het oorlogstooneel.

De Courant van Tiflis behelst het volgende berigt eener nederlage van den seraskier van Erzerum en *Hagki*-pacha, in de gebergten van Sanganlou.

« Den 26sten Junij volvoerde het Kaukasische legerkorps eene der moeijelijkste bewegingen over de steile en boschachtige hoogten van het Saganlou-gebergte, waar de vijand ons hoopte tegen te houden, maar zich door een bekwaam manoeuver in zijne verwachting bedrogen zag. Terwijl namelijk onze linker vleugel eenen valschen aanval op het Turksche leger deed, bewerkte het korps zijnen overtogt op de regter zijde; het trok langs eenen anderen weg heen en plaatste zich tegen over de vijandelijke flank. Den 29sten naderden 1600 Turken onze stelling, en namen van steenen opgeworpen verschansingen in bezit, uit welke zij echter door den generaal-majoor baron *Friederichs* met verlies van 100 krijgsgevangenen en een vaandel weder verdreven werden. De opperbevelhebber, de onmogelijkheid inziende om den vijand, in de genomene stelling, op de flank van zijne legerplaats, met vrucht aan te vallen, besloot geheel om hem heen te trekken. Den 30sten Junij ging hij met zijne gansche bagaadje op marsch, en trof den volgenden dag den vijand aan, die zich gereed maakte om hem aan te vallen. Het was de seraskier zelf, die, zoo als men later van de krijgsgevangenen vernam, ter ondersteuning van *Hagki*-pacha toegesneld was, wiens troepen het verschanste leger bezet hadden. Nadat de opperbevelhebber door een doelmatig manoeuver laatst gemelden in de onmogelijkheid gesteld had om den seraskier te hulp te komen, viel hij dezen in den loop van den dag aan, sloeg hem, vervolgde hem 30 wersten ver, en wierp hem tot buiten het Sanganlou gebergte terug. Den 2den Julij, na eenen marsch van 15 wersten langs den moeijelijksten weg over den rug van het gebergte, viel de generaal *Paskewitsch van Erivan* het leger van *Hagki*-pacha van achteren aan. Daar alle gemeenschap van den pacha met den seraskier afgesneden was, werd zijne armee volkomen geslagen, 30 wersten ver van zijne legerplaats verstrooid, en hij zelf krijgsgevangenen gemaakt. In deze beide gevechten, waarvan het eerste in de nabijheid van het dorp Kaïuli, en het tweede bij eene plaats, Millidusee genaamd, voorviel, werden twee Turksche korps, het eene van 30,000 en het andere van 20,000 man, in den tijd van 24 uren volkomen geslagen, terwijl zij al hun geschut, uit 31 stukken bestaande, hunnen voorraad van krijgs- en mondbehoeften, twee kampen, waarvan het eene verschanst was, bijna 1500 gevangenen en 19 vaandels verloren. Pacha *Hagki* zelf viel in handen onzer zegevierende troepen. Aan onze zijde was het verlies niet groot.»

De koerier, die deze tijding naar Petersburg heeft gebragt, de adjudant van den graaf *Paskewitsch*, had den 5den dezer het hoofdkwartier verlaten, dat zich toen in de nabijheid van Ardassou, 60 wersten afstands van Erzerum, bevond. De graaf *Paskewitsch* was nog bezig met den vijand te vervolgen.

MUNCHEN, den 2den Augustus.

Heden namiddag is het huwelijk van de hertogin *Amalië van Leuchberg* met Zijne Majesteit den Keizer van Brazilië door zijne eminentie den pausselijken nuntius voltrokken.

PARYS, den 6den Augustus.

Het jezuïtische dagblad, hetwelk beloofde den rondgaanden brief van den Paus aan de aartsbisschoppen en bisschoppen nader in zijn geheel te zullen mededeelen, is daarmede tot heden niet voor den dag gekomen. In een ander dagblad leest men thans, dat in het geheime consistorie, hetwelk op het Vaticaan vóór de uitgifte van dezen brief gehouden werd, verscheidene kardinalen aangemerkt hebben, dat eenige gedeelten van denzelven inliepen tegen de aangenomene beginselen in constitutionele staten van Europa, welke men behoorde te ontzien. Een der kardinalen had de volgende voorslagen gedaan:

1o. Dat uit dien brief zouden worden weggelaten een der twee eerste teksten uit de heilige schrift, welke daarin aangehaald zijn, omdat daaruit in het verband gevolgtrekkingen ten nadeele van het wereldlijke gezag der vorsten zouden kunnen gemaakt worden;

2o. Dat de zinsneden betrekkelijk het openbaar onderwijs, het bestuur der seminariën en het sacrament des huwelijks zouden weggelaten, gewijzigd of nader verklaard worden, omdat dezelve strijdig te achten zijn met de wetten, welke in eenige landen bestaan.

Dan deze voorslagen waren niet aangenomen, hoezeer de kardinaal ook nog aangemerkt had, dat de regeringen van Frankrijk en de Nederlanden zeker de verzending van dezen brief niet zouden toestaan.

Onderscheidene voorschriften in den brief zijn onbestaanbaar met de wetten in die beide rijken, en daarenboven ook nog strijdig met de vrijheden der Gallicaansche kerk.

BRUSSEL, den 7den Augustus.

Z. K. H. Prins *Albert* van Pruissen heeft Brussel den 5. dezer verlaten, om naar Berlijn terug te keeren. Men meent, dat de verloving van H. K. H. Prinses *Marianne* den 28. dezer zal plaats hebben.

Mengelwerk.

BROKKEN UIT HET DAGBOEK VAN DEN OUDEN VAN HET MEER.

Stoombooten en Diligences.

Oom GERRIT was een klein reisje naar *Vriesland* en *Groningen* gaan doen, en zoude over *Gelderland* terugkeeren. Hoezeer hij de drukste schrijver niet is, kreeg ik toch nu en dan een epistel van hem, waarin hij mij de opmerkingen mededeelde, die hij op reis gemaakt had; zie hier het fragment van eenen zijner brieven:

« Ik reisde met de stoomboot van *Amsterdam* op *Harlingen*, en had daarvan groote verwachting; want de weinige dagen, die ik bij neef O. aan den buitenkant doorbragt, zag ik de boot des morgens ten 8 ure telkens geregeld vertrekken, en des middags tegen vier ure aankomen; ook had neef, die dikwijls naar *Vriesland* reist, den mond vol van de goede inrigting, de snelle vaart, de geregelde aankomst, enz. enz., van de *Prins Frederik*. — Ik, die een waar ongeluks-kind ben, werd echter weder bijster in mijne verwachting teleur gesteld. Toen ik op den morgen van mijn vertrek aan den gemakkelijken en welingerigten steiger kwam, lag de boot er niet; om het lage water lag zij op stroom. Niet zonder moeite klom ik met mijne lamme vlerk in het kleine schuitje, dat de passagiers moest overbrengen. Het werd zoo vol geladen, dat wij ons niet konden roeren, en het moest, daar er vele passagiers waren, dikwerf heen en weder varen, hetgeen het vertrek van de boot zeer vertraagde. Ik maakte al dadelijk de opmerking, dat dit een *misbruik* was, waartegen de regering moest waken; de *stoomboot* behoorde, even geregeld als de *beurtschepen*, op den gestelden tijd af te varen, en bij laag water moesten de passagiers niet met kleine schuitjes, maar met eene groote zolderschuit, even als men bij de beurtschepen, die des avonds van *Amsterdam* vertrekken, bezigt, worden overgebragt.

« Wij kwamen niet zonder angsten aan de stoomboot; ik las op den steven: *de Yssel*, en meende, dat wij verkeerd waren, daar dit de boot was, die in het vorige jaar op de *Lemmer* voer. Doch men verzekerde mij, dat wij teregt waren, dat de *Yssel* voor *remplaçante* diende van *Prins Frederik*, die, ten wille van eenen nooden hertog, ...

naar de *Wezer* deed. Ik vroeg in mijne eenvoudigheid, of dit zoo gaan kon? En kreeg, heel *lakonisch*, ten antwoord, dat men daardoor eene groote som gelds verdiende, en dat de reederij kon laten varen welke boot zij verkoos. — Ik maakte (wel te verstaan voor mij zelven) de opmerking, dat dit wederom een groot misbruik was; — dat de concessie stellig was liggende op de boot de *Prins Frederik*, en dat dus de maatschappij even min regt had om *de Yssel* of eenige andere boot in de vaart te brengen, als de beurtschippers van *Harlingen*, om, in stede van hun wel ingerigt *veerschip*, eene *turf-tjalk* te bezigen. Dat deze mijne opmerking niet alleen op beginsels van regtmatige verpligting steunde, maar ook uit den aard der zaak voortvloeide, beweeś al spoedig onze verdere reis. — *De Yssel*, hoe goed anders gebouwd, is ongeschikt voor den overtogt naar *Harlingen*, daar de *machinerie* te zwak is, in verhouding tot de grootte der boot. In plaats van te half vier of vier ure, zoo als anders, kwamen wij eerst om tien ure des avonds te *Harlingen* aan, en moesten ons eene nachtreis in de *Barge* getroosten, die, hoe net en gemakkelijk ook ingerigt, niet voor nachtreizen geschikt is. — Uit de onderscheidene gesprekken, die, zoo aan boord, als in de logementen, waar ik naderhand mij bevond, over dit punt, gehouden werden, begreep ik zeer spoedig, dat ook uit een financieel oogpunt de reederij die Duitsche reis wel had mogen nalaten. — *Nog ééne gelijke dwaasheid en de geheele vaart is voor altijd bedorven;* het krediet, dat deze onderneming te regt had, is weg, en de stoomvaart tusschen *Vriesland* en *Holland* loopt te niet.

« Ook over de *Diligence-Dienst* had ik gelegenheid mijne gedachten te laten gaan. — In *Groningen* en *Vriesland* zijn zij nog niet ingevoerd, en zulks wacht alleen naar *Straatwegen*, waarmede men in *Vriesland* ijverig voortvaart, doch in *Overijssel* en *Drenthe* op eene onvergeeflijke wijze treuselt; zoo dat men voor het tegenwoordige nog zeer weinig nut van dezelve kan hebben. — Van de *Blesse* tot *Zwolle* moet men nog voortsukkelen langs *slecht gebaande*, *slecht onderhouden* en *gevaarvolle wegen*, die de communicatie in den winter niet zelden geheel stremmen. — Ik stapte des voormiddags om tien ure op de eerste Diligence, die ik aantrof, om van *Zwolle* naar *Deventer* te rijden. Een niet zeer oogelijk en langzaam rijdend voertuig, met twee paarden bespannen, bragt ons, na zes malen te hebben aangelegd, in *vier en een half uur* van *Zwolle* naar *Deventer*, zoo dat te regt een onzer reisgenooten dezelve *la paresseuse* verdoopte. Men had ons gezegd dat wij dadelijk konden doorreizen naar *Zutphen*, en wij hadden daar plan op, doch geen courage om te stappen op een met linnen overdekt wagentje, met een paard bespannen, dat daartoe bestemd was. — Gelukkig wist een der passagiers, dat er bij KONINGSVELD, een half uur later, eene geregelde Diligence afreed, werwaarts wij ons dan ook begaven. — Terwijl wij ons eenigzins versterkten tegen de verdere vermoeijenissen der reis, hadden wij gelegenheid op te merken, hoe bovenvermeld wagentje, met één passagier, die hetzelve van de Diligence had opgevangen, alle logementen in *Deventer* rondreed, om vracht op te doen. Ik vroeg luide, of, en het slecht waarnemen van de Diligence-Dienst en het rijden met zulk een snerwagentje, niet onder de *misbruiken* gerangschikt moest worden, waarop de regering behoorde toe te zien?

« De Diligence, die ten drie ure te *Deventer* bij KONINGSVELD afrijdt, is netjes ingerigt en wordt goed bediend; echter merkte ik ook daar weder een *misbruik* op; want te *Zutphen* weigerde men, onder allerlei futile redenen, het aanleggen van eenen bijwagen, hoezeer er drie passagiers meer waren dan de wagen bevatten kon. Deze plaatsten zich dus op den bok, waar, half op den schoot van een hunner, de voerman zat; ik rilde als ik bedacht hoe ligt hij er kon afstorten en zich zelven en ons allen ongelukkig maken! De passagiers, die in de cabriolet zaten, hielden, uit angst, allen, die zich op den bok bevonden, bij de panden van de rokken, om het afstorten van den bok voor te komen, hetwelk zulk eene bespottelijke vertooning maakte, dat ik niet kon nalaten een liedje mijner kindschheid te neuriën:

« *Hansje sokken,*
« *Trekken bij de rokken,*
« *Trekken bij de staart,*
« *Hansje is geen oortje waard.*

« Over deze gevaarlijke wijze van rijden sprekende, vertelde een der passagiers, dat men hem onlangs te *Mechelen* gedwongen had, om met twee passagiers op den bok te gaan zitten, terwijl de voerman op de imperiale zat te rijden; daar hij echter tot tweemaal toe zag, dat de paarden van daar niet konden bestuurd worden, getroostten zij zich om op de imperiale te gaan zitten, liever ongemakkelijk willende zitten, dan in gevaar te zijn van den hals te breken. — Een ander verhaalde, dat hij twee dagen vroeger te *Zutphen*, in plaats van eenen behoorlijken bijwagen, eene soort van postchais had gekregen, waarmede hij en nog een passagier door nat te *Zwolle* was gearriveerd. — Een derde gaf te kennen hoe de onderneming van VAN GENDT EN LOOS, die van VERMEULEN zocht te vernielen, door goedkooper de plaatsen te stellen en tegen dezelven om het hardst te rijden, zoo dat er niet zelden een harddraverij met de diligences, op den weg tusschen *Arnhem* en *Zutphen*, plaats greep, die iedereen moest doen huiveren, die verder zag dan zijn neus lang was. — Ik dacht, broertje! aan een onlangs met u gehouden gesprek, over het verkeerde om nieuwe concessien te verleenen, daar, waar de dienst behoorlijk wordt waargenomen; het gevolg toch is gewoonlijk, dat de ondernemers elkander dood rijden, en dat later de geheele onderneming tot groot ongerijf der reizenden verloopt. Men moest, naar mijn oordeel, geene concessien verleenen, dan onder verpligting om borgtogt te stellen; dat in de dienst niet minder dan een zeker aantal jaren behoorlijk zoude worden voorzien, en dan alle latere aanzoeken, om op bijna gelijke uren te rijden, tusschen dezelfde plaatsen, afslaan. De rigtige waarneming van den rid, en het reizend publiek zou daarbij stellig winnen.

« Ik heb ook opgemerkt, dat de huurrijtuigen in *Arnhem* over 't algemeen, niet in den besten toestand zich bevinden, en dat het wenschelijk ware, dat daar en elders de *keuring* wierd ingevoerd; die voormaals van zoodanige voertuigen te *Leyden* plaats had; wanneer ieder kapitaal gebrek met boete werd bestraft, door keurmeesters opgegeven wat *hersteld* of *vermaakt* moest worden — en zoo wel de *goed-* als *afgekeurde* rijtuigen met een kennelijk merkteeken van stads wege werden voorzien.»

Oom GERRIT kwam te huis, sprak nog veel over *Stoombooten* en *Diligences* en was zeer ongemakkelijk, daarover, dat de besturen niet beter tegen de opgemerkte misbruiken waakten. — Hij zeide, en had gelijk, dat deze nieuwe ondernemingen de eigenaars van veerschepen en trekschuiten het brood uit den mond namen; dat het wel waar was, dat dit niet kon belet worden, daar het natuurlijk is, dat men van een nieuwe uitvinding, ten nutte van het algemeen, partij trekt; maar dat het niet minder waar was, dat het gouvernement verpligt was, om de stedelijke regeringen te gelasten, om op de naauwkeurige naleving der bestaande instructien, zoo bij oude, als nieuwe ondernemingen, tot vervoer van personen en goederen, naauwkeurig toe te zien, en wetten en reglementen op dat stuk te maken, waar zulks noodig mogt bevonden worden.

Over de Diligence van VERMEULEN, die des morgens van *Nijmegen* naar *Amsterdam* rijdt, was Oom GERRIT bijzonder te vreden; hij was om half acht uit *Arnhem* gereden, en te half vier reeds te *Amsterdam*; maar hij had toch weder *twee opmerkingen* gemaakt: de eerste was, dat de koetsier de paarden los had laten staan voor den wagen, zonder dat iemand er voor stond, waardoor [illegible] ongeluk konde ontstaan zijn — de tweede, dat de weg tusschen *Naarden* en de *Diemermeer* smal en niet bestraat is, dat waarlijk onbegrijpelijk is, daar anders alle hoofdwegen om *Amsterdam* geplaveid zijn.

BEOORDEELING.

Bestond er in de oudere tijden veelal teugelooze vrijheid of tirannij voor de massa's, in de middeleeuwen was er persoonlijke zelfstandigheid van weinigen en sluimering van velen, terwijl onze tijden door de tegenstrijdigste vormen heenen, naar een evenwigt van magten streefden. — Het ligt dus in den aard der zaak, dat er thans de meest algemeene deelneming moet bestaan, wijl allen kunnen wanen, gelijkmatiger mede te werken; en het voor de middelmatigen zulk een zoete waan is, dat zij in hunne snipperuren, den geest der tijden mede regelen. — Bleven eenigen daarbij bezadigd, de meesten daarentegen werden door hunne hartstogten weggesleept — en, even als de slinger van een uurwerk onophoudelijk van het eene uiterste naar het andere wordt gedreven, en zijn zwaartepunt eerst bij volkomen stilstand vindt — zoo moest de beschouwing der zaken op zich zelve (eene die onafhankelijk van alle onvolmaakte toepassingen bestaat,) aan eene betrekkelijke worden opgeofferd, die dezelve tot een' onophoudelijken speelbal van toeval en hartstogten maakte. — NAPOLEON brandmerkte het stellige immers met den naam van *idiotisme*, en achtte *alleen* de kunst van toepassen en handelen; zoodat hetgeen op zich zelve goed en waar was niet in aanmerking mogt komen, maar *nut*, in de laagste beteekenis van het woord, de drijfveer van alle handelingen moest zijn. Edele Duitschers bleven wel volharden, de Engelschen en wij wisten die twee zaak te vereenigen; maar de Fransche omwentelings-geest hechtte alleen aan *dat nut* en wilde er alles aan dienstbaar maken.

Deze beschouwing zweefde mij voor den geest, toen ik dezer dagen een, bij den boekhandelaar WANSLEVEN te *Zutphen*, nieuw uitgekomen geschrift: *over het bestuur van het onderwijs*, in handen kreeg. — Dit toch is mogelijk de meest belangrijke tak van bestuur, omdat de volgende jaren daarvan in zoo ruime mate afhangen. Ik las dus met een overgroot genoegen een werkje, waarvan geest en strekking het wezen der zaak zoodanig met het werkdadige in een smelten, dat hierin mogelijk eene treffelijke handleiding voor de hoogere commissie van onderwijs zal te vinden zijn. — Velen hoor ik klagen, dat het boekje te klein voor zoodanig een onderwerp is, en die beschouwing in geene 42 pagina's af te handelen is. De

aanmerking is zoo juist als moeijelijk op te lossen, omdat de één eene sijsthematische verhandeling wil, waarin alles wordt gehaarkloofd, de andere hoeveelheid en hoedanigheid als verbroederd beschouwt. Hier vindt men daarentegen zeer eenvoudig het onlangs bij ons gebeurde aan de hoofddenkbeelden over het bestuur van het onderwijs getoetst, en tot resultaat het spoor aangeduid, hetwelk men, overeenkomstig de behoeften van tijd en plaats, zoude moeten inslaan. — Bijzonderheden zijn moeijelijk daaruit aan te halen, omdat alles zoo bondig en zakelijk in een sluit, dat een schema slechts een levenloos rif kan opleveren. Ik zeg dus slechts, dat vooreerst de tegenwoordige onzekerheid en verwarring van denkbeelden, omtrent het onderwijs, uit derzelver hoofdoorzaken, de revolutionaire en weifelachtige handelwijs der regering, verklaard wordt. De schrijver wederlegt vervolgens het vertoog van eenen der vele onbevoegde kampvechters voor de zaak des gouvernements, onder den titel: *sur la direction exclusive de l'instruction publique* enz., en ontwikkelt in het laatste gedeelte zijn stelsel, aangaande de regten op het bestuur van publiek onderwijs.

Dit zij genoeg om deze bijdrage tot beantwoording van een der meest gewigtige staatsregtelijke vragen ter lezing en overweging aan te bevelen, en ik zal dit streven dubbeld beloond achten, indien het aanleiding geeft, enkele waardigen daartoe op te wekken.

O.

DIEREN VERSTAND.

Fragment uit de Portefeuille van Z. Y. X.

Ik verzoek dat niemand zich over dit opschrift belge, dat niemand toespelingen make, dat iedereen gerust zij; ik wil spreken van het verstand der dieren, en niet van die dieren, die meenen verstand te hebben. Van het verstand der dieren?! — waarom niet? waarom altijd den mensch beschouwd als het schepsel bij uitnemendheid? had BOILEAU dan geheel ongelijk, toen hij zong:

De Paris à Pékin, du Perou jusqu'à Rome
Le plus sot animal à mon avis c'est l'homme.

Geheel ongelijk had hij gewis niet. Zonder hem evenwel geheel en al gelijk te willen geven, wil ik met een paar woorden pogen te bewijzen, dat in vele opzigten de dieren aan de menschen gelijk zijn, of liever, dat in vele opzigten zekere menschen veel op zekere dieren gelijken.

Aan den krokodil, den aap en den os werden door de Egijptenaren goddelijke eer bewezen.

De Atheniensers gaven de vrijheid aan de muilezels die aan het Hecatompedon gewerkt hadden; zij konden overal ongestoord weiden.

De ganzen werden in *Rome* op staats-kosten onderhouden, ter gedachtenis dat zij eenmaal het Capitool behouden hadden. Misschien is wel iets diergelijks de oorzaak, dat men in het vorstelijk *'s Gravenhage* de ooijevaars zomer en winter op de vischmarkt, onder de Scheveningsche zee-nimfen ongehinderd en vrij ziet rondwandelen. Men verhaalt van vele volken, dat zij wolven, beeren, ja honden en katten balzemden en op geheiligde plaatsen ter aarde bestelden, en zich om hun verlies in rouwgewaad kleedden. Daar evenwel dit alles eerder de dwaasheden der menschen, dan wel het verstand der dieren bewijst, wil ik nog eenige voorbeelden bijbrengen, ten einde de voortreffelijkheid dezer laatsten boven de eersten aan den dag te brengen. Bestaat er een beter georganiseerd gouvernement dan dat van de honigbijen? Welk bouwmeester kan het talent van vele vogelen, in het bouwen van nesten, navolgen; om niet te spreken van de kunst der bevers, ja zelfs de in ons oog zoo verachtelijke spin? Zoude de hoveling en misschien nog wel andere menschen, die daarom juist geen eigenlijk gezegde hovelingen zijn, niet met goud de kunst van den egel willen koopen, welke men zegt hierin te bestaan, dat dit dier altijd vooraf voelt uit welken hoek de wind zal waaijen, of van den kameleon, die willekeurig van kleur kan veranderen. Hebben sommige menschen het vermogen door hunne gesprekken of redevoeringen onze slaaplust op te wekken, er moet eene zekere visch bestaan, waarvan mij den naam niet wil te wil te binnen schieten, die alleen door zijne tegenwoordigheid den slaap rondom zich verspreidt. Welke nuttige lessen kunnen ons de mieren niet opleveren? Hoe vele menschen moeten voor de papegaaijen de vlag strijken. Hoe zeer overtreffen de honden den mensch in dankbaarheid, die hunne weldoeners tot aan het graf getrouw blijven? Welk dweeper zoude in den tijd van de heilige ligue, of vroeger, of later, wanneer de Hemel en de geest der 19de eeuw ons niet behoedde, alles rondom zich, zonder onderdom of sekse te ontzien, te vuur en te zwaard vernielende, op het angstig gegil van eene wanhopende moeder hebben stil gestaan, zoo als de leeuw van *Florence*?

Eindelijk, om de voortreffelijkheid der menschen te bewijzen, spreekt men van derzelver vrijheid, in tegenstelling van de slavernij, waarin de dieren verkeeren, en dit heeft oppervlakkig wel wat schijn, maar bewijst niets; zonder van de slaven van *Stamboul* en de negers van *Afrika* te spreken, wil ik alleen maar vragen of de os, die gedwongen den ploeg drijft, en het paard dat door teugel en sporen zich laat regeren, meer minachting verdienen dan de mensch, die met de goddelijke vonk van rede en denkenskracht bezield, zich vrijwillig in slaafsche banden begeeft, en zich door zoogenaamde geestelijke magt dusdanig laat overheerschen, dat hij niet meer vrij is om te denken, en hierdoor afstand doet van het eenigste voorregt dat hem boven de dieren doet uitmunten.

Aan de Redactie!

Terwijl eene menigte Weduwenfondsen op het punt staan van ontbonden te worden, na gedurende eenige vette jaren ter winzucht van speculerende directeuren verstrekt te hebben, zien zich velen met mij genoodzaakt, om geen vertrouwen meer aan de meeste bestaande fondsen van dien aard te kunnen schenken, en dus reikhalzend te verlangen, dat er eerlang eenige maatschappij mogt opgerigt worden, waaraan men gerustelijk eenig krediet konde geven, en op dien grond verwachten, dat dezelve tot wezenlijke verligting en steun voor weduwen of wezen mogt kunnen blijven bestaan, en aan de vooruitzigten der deelhebbers beantwoorden.

Met dezen wensch bezield, hoop ik, dat deze regels eenige ruimte in het Mengelwerk der geachte Arnhemsche Courant zullen vinden, en in de hoofdplaats van *Gelderland*, eenige belanglooze en bekwame mannen aansporen, om op eene geschikte wijze een dusdanig provinciaal weduwen-fonds op te rigten, minder om de ondernemers aanzienlijke voordeelen te verschaffen, of om, plat gezegd, der directie de beurs te lappen, maar om tot een' meest mogelijk zekeren waarborg voor het doel der deelgenooten werkzaam te zijn. De bezoldiging des directeurs moest dus niet onbepaald tot eenige duizenden van guldens ten nadeel van de kas van het fonds kunnen opklimmen. Misschien zoude men geschikt een minimum en maximum kunnen bepalen: b. v. een traktement van 500 gulden, zoodra er 250 deelnemers bestonden, en alzoo bij verdubbeling vermeerderende, als 1000 gulden, zoodra er 500, en van 2000 gulden wanneer het getal tot 1000 leden gebragt ware; terwijl men ter beoordeeling van commissarissen konde overlaten, in hoe verre het noodig mogt zijn, om boven het traktement eenige schadeloosstelling toe te staan voor bureau-, papier- of druk-kosten. Bij eene goede keus van commissarissen zoude een directeur voldoende zijn, ten einde zoo veel doenlijk de voordeelen in de kas te laten vloeijen. De inlagen of contributiën dienden met de uitgeloofde uitkeeringen in evenredigheid te staan, zonder door geringe bijdragen, door groote aanbiedingen, vele deelgenooten uit te lokken. Op zoodanige grondslagen vooronderstelt de ondergeteekende, dat een fonds zoude kunnen opgerigt worden, dat lang in stand te houden ware. Eene goede kasrekening moet verder de basis van hetzelve uitmaken, ofschoon de fijnste berekeningen dikwijls gebrekkig blijven. Gaarne het goede willende helpen bevorderen, blijft de steller bereid verder zijne denkbeelden mede te deelen, indien hij soms daardoor tot instandbrenging van zoodanig fonds mogt kunnen medewerken. Zijn naam is bij den drukker dezes bekend, thans noemt hij zich

P.

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 9den Augustus 1558 werd PAULUS MERULA geboren.

Den 9den dito 1629 werd *Wezel* door de Hollanders ingenomen.

Den 9den dito 1674 viel de slag van *Senef* voor, in welken de Prins van *Oranje* zich dapper kweet. Het gevecht was hevig en duurde nog twee uren na zonnen ondergang bij het maanlicht; beide partijen schreven zich overwinning toe; doch de onzen, al bleven zij het veld behouden, hadden het meeste verlies aan gevangenen en buit geleden.

Den 10den dito 1640 ging de stad *Utrecht* aan de Franschen over.

Den 10den dito 1653 sneuvelde de dappere zeeheld MARTEN HARPERTSZOON TROMP in den zeeslag tegen de Engelschen op de hoogte van *Katwijk*. Zijn lijk werd met de grootste statie te *Delft* begraven, waar de staat, hem ter eere, eene marmeren grafstede deed oprigten.

Den 11den dito 1347 stierf Keizer LODEWYK aan een beroerte.

Den 11den dito 1589 mislukte de aanslag op *Nijmegen*.

Den 11den dito 1706 gaf *Meenen* zich aan de bondgenooten over.

ARNHEM, den 11den Augustus.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 10 Aug.	2 El 5 Palm 5 Duim;	gewassen 15 D.,	gevallen 0 D.
Den 11 dito	2 El 4 Palm 0 Duim;	gewassen 0 D.,	gevallen 15 D.

Getrouwd:

ADRIAAN JOHAN TENGBERGEN,
Ontvanger der Directe Belastingen en Accijnsen, te Yzendoorn,
en
HELENA GERHARDA EVERTS.

ARNHEM,
den 6den Augustus
1829.

Heden middag beviel, door God's goedheid, van eenen welgeschapen ZOON, *M. E. MEEMELING*, geliefde huisvrouw van

ZUTPHEN,
den 9den Augustus
1829.

J. DAM.

Heden overleed te BOSCH EN HOVEN, bij UTRECHT, mijne waarde moeder, *MECHTLINA PASSEU*, weduwe van wijlen BAREND VAN DEN HEUVEL, in den ouderdom van 79 jaren.

ARNHEM,
den 8sten Augustus
1829.

M. VAN DEN HEUVEL.

§ § § Den 17den Augustus 1829, des voormiddags ten 10 ure, zullen de Notarissen Mrs. *G. VAN ECK* en *J. BUSGERS*, ten huize en verzoeke van den Heer *G. OVERMAN*, in de Bakkerstraat te *Arnhem*, verkoopen een welgesorteerde WINKEL, bestaande in fijne en andere BIJOUTERIEN, QUINCAILLERIEN, PARFUMERIEN, fraai Vergulde en Albasten PENDULES,

Albasten VASEN, Gouden DAMES HOROLOGIEN, PORCELYNEN, fijn geslepen GLASWERK enz.

De Goederen zijn te zien aanstaande Vrijdag en Zaturdag van des morgens 10 tot des namiddags ten 3 ure.

VERKOOPING
van
VAST GOED.

De Notaris *G. C. van BEUSEKOM*, residerende te *Hattem*, zal, namens zijne principalen, ten huize en herberge van *JAN WEEVER*, in den *Engel*, te *Hattem*, op Dingsdag den eersten September 1829, voormiddags om 10 uren, doen inzetten en veertien dagen daarna, den 15den dier maand, ter zelfder ure en plaatse, finaal doen verkoopen:

1°. Een HUIS met 3½ SCHARENS WEIDENS, op *Hoenwaard*, staande en gelegen binnen *Hattem* aan het Kerkhof. Dadelijk te aanvaarden.

2°. Een klein HUISJE daarnaast, met 2 SCHAREN, op *Hoenwaard*.

3°. Eene TUIN of DOELE, met goede VRUCHTBOOMEN, gelegen aan de groote Gracht te *Hattem*.

4°. Een BOERENERF, *de Schernink* genaamd, gelegen bij *Hattem*, bestaande in HUIS en verdere GETIMMERTEN, beste ZAAI- en GROENLANDEN en AKKERMAALSBOSSCHEN, groot ruim vijftig bunders.

5°. Eene WEIDE, groot 7 Bunders, *den Kraaijenberg* genaamd, gelegen bij gemelde Erve.

Benevens meerdere Vaste Goederen bij de biljetten van bekendmaking alles opgegeven.

Informatien zijn te bekomen bij Mr. *R. S. van der GRONDEN*, Advokaat, wonende te *Zwolle*, en ten Kantore van genoemden Notaris te *Hattem*.

ZEG HET VOORT.

---

§ § § De Notaris *EFFERTZ*, te *Cleef*, zal, in het Logement van de Wed. *ROBBERS*, op de Kleine Markt aldaar, op den zeventienden Augustus 1829, finaal verkoopen de navolgende GOEDEREN, waarvan de inzet of eerste termijn op den eersten Julij ll. heeft plaats gehad, bestaande in onderscheidene VASTE GOEDEREN, grootendeels behoord hebbende tot de voormalige vrije heerlijkheid van *Halt* of *Keeken*, *Bimmen* en *Duffelwarth*, en gelegen in de gemeenten van *Keeken*, *Millingen*, *Nutterden* en *Kranenburg*, alles in de omstreken der stad *Cleef*, als: Eenen kortelings geheel nieuw gebouwden STEENEN WIND-KORENMOLEN, negen zeer schoone en niet lang geleden geheel VERNIEUWDE BOUWHOEVEN, met de daarbij behoorende BOUW- en WEILANDEN, en buitendien verscheidene andere losse Perceelen BOUW- WEI- en BOSCHLANDEN, alles te zamen bedragende ruim 418 Bunders of 488 Rijnl. Morgen. Ook verschillende ERFPACHTEN, TIENDEN, RENTEN, enz.

Verdere informatien hieromtrent zijn te bekomen bij den genoemden Notaris *EFFERTZ*, te *Cleef*, bij wien de voorwaarden dezer verkooping te zien en te lezen zijn.

---

† † † Op nader te bepalen plaats en tijd, zal men eerlang, ten overstaan van den te *Velp* residerenden Notaris *von ROSENTHAL*, als daartoe door de Regtbank van eersten aanleg, te *Arnhem* benoemd, publiek verkoopen:

Eene kapitale BOERENHOFSTEDE, bestaande in WONING, BAKHUIS, twee SCHUREN en BERG, met ruim *57* Bunders zoo BOOMGAARD, WEI-, BOUW- als HOFLAND, aan den anderen gelegen in *Korten Oever*, onder *Brummen* en bewoond door *S. HEYDENDAAL*.

---

† † † Te *Doesborgh* in het *Heeren Logement* zal op Dingsdag den 18den Augustus 1829, geveild en 14 dagen daarna, zijnde den 1sten September 1829, 's voordemiddags om 11 uren finaal in het openbaar verkocht worden: een perceel uitmuntend goed WEIDELAND, *de Schutteweerdsche Koeweide* genaamd, groot circa 8 Bunders, in twee blokken gelegen, in den *Havikweerd*, bij *Doesborgh*, in de gemeente *Rheden*, onder *Ellekom*, zijnde aanwijzing te bekomen bij *E. J. EVERS*, op *Schutteweerd*, en nader omtrent de voorwaarden ten Kantore van den Notaris *KETJEN*, te *Doesborgh*.

---

§ § § Op Maandag den 17den Augustus 1829, des voormiddags ten elf ure, zal door de Plaatselijke Besturen van *Epe*, *Heerde* en *Oldebroek*, daartoe geautoriseerd, ten huize van *DRIES van DRAGT*, in de Herberg *de Heerderdal*, publiek en aan de minstaannemende worden aanbesteed: het MAKEN van eenen NIEUWEN WEG, van *Epe* en *Heerde* over het *Heerderdal*, tot op den Straatweg naar *Elburg*, ingevolge Bestek en Conditien, welke ter lezing liggen aan de Secretarien der gemelde Besturen, alsmede in de Herberg *de Heerderdal* voormeld. — De aanwijzing zal geschieden door *DRIES van DRAGT* voornoemd.

---

† † † TE KOOP: een zeer goed gedresseerde PATRYS-HOND. Adres, met gefrankeerde brieven, onder letter R., bij *ROELOFS*, Mr. Bakker, in de Kortestraat te *Arnhem*.

---

† † † Er wordt in of kort bij *Arnhem*, op een verkieslijken stand, in HUUR of te KOOP gevraagd, een wel onderhouden HUIS van niet minder dan 5 à 6 logeabele VERTREKKEN buiten KELDER en KEUKEN, liefst met eenen TUIN, of ook wel in HUUR in een aanzienlijk Huis 4 à 5 goede logeabele KAMERS met vrije KEUKEN, iemand hierop reflecteerende adressere zich ten spoedigste ter Boek- en Courantdrukkerij van *C. A. THIEME*, te *Arnhem*.

---

§ § § Door Sterfgeval TE HUUR, tegen primo November aanstaande, binnen het aanzienlijke, aan den Straatweg gelegen, Geldersche Dorp *Winterswijk*, een zeer logeabel HUIS met twee TUINEN. — Adres onder letter W. met gefrankeerde brieven, bij den Boekhandelaar *W. C. WANSLEVEN*, te *Zutphen*.

---

† † † Alle soorten van NEDERLANDSCHE YZEREN INHOUDSMATEN voor Droge Waren, volgens Besluit van Zijne Majesteit den Koning, Staatsblad van den 17den September 1828, worden vervaardigd en verkocht bij *J. DUPPEN* te *Nijmegen*, Wijk A. No. 225.

---

§ § § RYPE WITTE DRUIVEN, zijn te bekomen, tegen den prijs van *f* 1:00 het halve Nederlandsche Pond, bij *J. F. WILKE*, op *het Langewater*; bij *Arnhem*.

DILIGENCE-BERIGT.

NIEUWE DIENST.

De Ondergeteekende, van Z. M. concessie geobtineerd hebbende tot het aanleggen eener TWEEDE DILIGENCE-DIENST van *Utrecht*, door *Amersfoort*, *Voorthuizen*, *'t Loo* en *Apeldoorn*, naar *Zutphen* en *Deventer*, vice versa, zal hiermede aanvangen den 15den Augustus 1829, en dagelijks rijden van *Zutphen* des morgens ten half twaalf uren, en van *Deventer* des middags ten twaalf ure na aankomst der Zwolsche en Enschedésche Diensten, passerende door *Amersfoort* omstreeks 6 uren, om te *Utrecht* voor 8 uren 's avonds aan te komen, en van *Utrecht* retourneren des avonds half tien uren, na aankomst der Amsterdamsche, Rotterdamsche, en Brusselsche Diligences, en omstreeks half twaalf uren door *Amersfoort* passeerende, om des morgens voor 6 uren te *Zutphen* en te *Deventer* voor het vertrek der Enschedésche en Zwolsche Diligences te arriveeren, en alzoo in correspondentie te *Deventer* op *Enschedé*, *Zwolle*, enz., enz., en te *Utrecht* van en naar *Amsterdam*, van *Rotterdam*, *Leijden*, *'s Hage*, *Brussel*, *Antwerpen*, enz., enz.

De reeds bestaande Diligence-Dienst tusschen *Utrecht* en *Deventer*, zal vertrekken des morgens half zeven uren van *Deventer*, en van *Utrecht* ten elf uren des morgens, in directe correspondentie te *Amersfoort* over *Naarden*, van en naar *Amsterdam*, zoo wel als te *Utrecht*, mede van en naar *Amsterdam*, en van *Leijden*, *s'Hage*; enz., enz.

De Kantoren zijn te *Deventer*, bij *G. J. van KONINGSVELD Bz.* en *J. ten HAVE*; te *Zutphen*, bij de Wed. *MEIJERINK*; te *Amersfoort*, bij *G. GROENHUIZEN*; en te *Utrecht*, bij den Ondernemer, in *het Zutphensche Posthuis*, *op het Vreeburg*, die ook voor deze als voor zijne andere Diensten de gunst en het vertrouwen van het geëerd publiek hoopt te zullen ondervinden.

Utrecht, den 7den Augustus 1829.

LOUIS VERMEULEN.

---

§ § § Het geëerde Publiek wordt door deze bekend gemaakt, dat *A. ALBRECHT*, van *Amsterdam*, alhier is gearriveerd, met een extra fraai assortiment *Nieuwigheden*; dewelke alle tot de minst mogelijke prijzen zullen worden verkocht, bestaande in: *Schwals*, *Omslagdoeken*, *dito Fichus*, groote en kleine *Kanten Tule Doeken*, dito witte en zwarte *Voiles*, *Kragen*, *Linten*, *mode Kornet* en *Kindermutsen*, *Cachemier*, *Merinos*, *Zwitsersche Kotoenen*, *Moderne Vesten* en *Heeren Dassen*, nog *Schoenen* en *Handschoenen*, *Engelsche Corchetten*, dito voor *Kinderen*, *Tafel-* en *Pianokleeden* en eene menigte andere artikelen. Ruilt ook doeken.

Is uitgepakt bij *ROBERT*, in *de Kroon*, op de Groote Markt, te *Arnhem*, en blijft uiterlijk tot den 18den dezer.

*** Bij *W. C. WANSLEVEN*, te *Zutphen*, is van de Pers gekomen en alom verzonden:

I.	Over het Bestuur van het Onderwijs, in betrekking tot eene aanstaande Wetgeving	*f* 0.60
II.	Proeve tegen de verbastering der Nederlandsche Taal, door beschaafde Nederlanders	- 0.60
III.	Beschouwing der Beginselen, waarop het voeren van den oorlog is gegrond	- 0.60
IV.	MORITZ en SCHMIDT, Mythologisch Woordenboek, 2de druk	- 2.90
V.	HILDEBRAND, het Yzeren Kruis of den 18den October, 2 deelen	- 3.90
VI.	H. PESTALOZZI, over het Onderwijs en Opvoeding, door P. J. PRINSEN, 1—5 deelen	- 24.21
VII.	Toilet Geschenk voor Dames, onmisbaar voor iedere Vrouw	- 0.40

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME, Boekdrukker.